

Sosyal Girişimcilik Projesi

Türkiye’de Sosyal Girişimlerin Yasal ve Mali Altyapısının Güçlendirilmesine İlişkin Politika Belgesi

Mart 2012

Proje hakkında

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV), British Council desteği ve işbirliği ile Mart 2010'dan itibaren "**Sosyal Girişimcilik Projesi**"ni uyguluyor. Tüm dünyada sosyal girişimler istihdam, yoksulluğun azaltılması ve sivil toplumun gelişmesine yaptığı katkılarla gündeme geliyor, ancak ülkemizde sosyal girişimleri bütüncül olarak ele alan bir çalışma bulunmuyordu. Buradan hareketle sosyal girişimlerin ülkemizdeki durumunun ortaya konulması ve bu konuda farkındalık yaratılmasına yönelik faaliyetlerle başlayan proje, 2011 yılında kamu, özel ve sivil toplum sektörlerinde sosyal girişimlerle ilgili farkındalık yaratma ve savunuculuk faaliyetleri ile devam etti. Bu kapsamda bir websitesi hazırlanmış ve bir ihtiyaç analizi raporu yayınlanmıştır.

- www.sosyalqirisim.org: Sosyal girişimlerle ilgili kapsamlı bilgiler içeren, sosyal girişim kurmak isteyenlere ihtiyaçları olan bilgilere ulaşmalarını sağlamayı hedefleyen ve bilgi paylaşımını teşvik eden interaktif bir web sitesidir.
- **Sosyal Girişimler ve Türkiye İhtiyaç Analizi Raporu**: Türkiye'de sosyal girişim modelinde çalışan kuruluşların ihtiyaç analizini, ortamının sosyal girişimler açısından değerlendirilmesini ve kısa ve uzun vadede modelin gelişmesi için önerileri kapsamaktadır. Rapor hazırlanırken sosyal girişimciler, sosyal girişim çalışan ve kurucuları, sivil toplum, özel sektör ve kamudan çok sayıda paydaşa danışılmıştır.

Sosyal girişim nedir?

Sosyal girişimler,

- sosyal bir amaçla kurulur ve faaliyet gösterir,
- ekonomik faaliyetler yürütür,
- elde ettikleri karı sosyal amaçları için kullanır.

Sosyal girişimler, çoğunlukla ürün ve hizmetler yaratırken dezavantajlı grupları istihdam eder; sorun ve fırsatları fark etme, doğru değerlendirme, risk alma gibi girişimcilik odaklı bir yaklaşım izler.

Türkiye’de Sosyal Girişimler için Yasal Düzenlemeler

Ülkemizde sosyal girişimler farklı tüzel kişilikler olarak kurulabilmekte ve örgütlenebilmektedir. Vakıf, dernek, vakıf/dernek iktisadi işletmesi ve kooperatif yapılarında kurulan çok sayıdaki sosyal girişim önemli birer ekonomik aktör olmanın yanı sıra başta dezavantajlı (kadın, engelli vb.) gruplar ve bölgeler olmak üzere istihdam yaratma konusunda da önemli sonuçlar yaratmaktadır.

Mevzuatta “sosyal girişim” tanımı altında özel düzenlemeler bulunmamakta, mevcut kurumsal yapılar sosyal girişimlerin kurulup işletilmesini engellemese de oldukça kısıtlamaktadır. Zira pek çok sosyal girişim ne klasik anlamda bir vakıf/dernek, kooperatif ne de şirket şeklinde işlemediğinden kendini çoğu zaman mevcut kurumsal yapıları esnetmeye ve amaçlarına uydurmaya çalışırken bulmaktadır. Bu durum, pek çok sosyal girişimi uygulamada sıkıntıya sokmaktadır. Aşağıda ülkemizde sosyal girişim olarak faaliyet gösteren tüzel kişilikler tanımlanmaktadır.

Vakıf/Dernek İktisadi İşletmeleri/Şirketleri

Hukuki bir tanım olmamakla birlikte vakıf ve dernekler ülkemizde kar amacı gütmeyen tüzel kişilikler olarak anlaşılmaktadır. Vakıf ve dernekler ayrı kamu kuruluşları tarafından denetlenen ve ayrı mevzuatlara tabi olan tüzel yapılanmalar olmalarına rağmen yönetsel, denetsel ve algılanma olarak büyük benzerlikler gösteren kuruluşlardır.

Her dernek ve vakıf resmi belgelerinde tanımlanan faaliyetleri yerine getirmek için kurulur ve doğal olarak hepsi sosyal girişim olarak tanımlanamaz. Sosyal girişim şeklinde örgütlenen dernek ve vakıflar bu örgütlenmeyi iktisadi işletme(ler) kurmak yoluyla yerine getirmektedirler. Ayrıca dernek ve vakıflar şirketler kurabilmekte, kurulmuş olan şirketlere ortak olabilmektedirler.

Ülkemizdeki iktisadi işletmelerin tümü dernek veya vakfın faaliyet alanlarını desteklemek ve gelir sağlamak amaçlı kurulmaktadır. Bu faaliyetler dernek/vakfın bastığı kitapların satılmasından, restoran işletmeciliğine kadar geniş bir alanda gerçekleşmektedir. İktisadi işletmelerin büyük çoğunluğu vakfın/derneğin faaliyet alanında gelir getirici faaliyetler gerçekleştirmekle birlikte vakfın/derneğin çalışma alanları dışında faaliyet gösteren sayıları az da olsa örnekler mevcuttur.

Ülkemizde ayrıca dernekler için “kamu yararı”, vakıflar için “vergi muafiyeti” statüsü olarak tanımlanmış özel statüler bulunmaktadır. Bu statüler Bakanlar Kurulu kararıyla oldukça zor bir denetim ve karar süreci sonunda az sayıda dernek ve vakfa verilmektedir. Kayıtlı 89,641 derneğin sadece 407’si kamu yararı statüsüne¹, 4584 vakfın ise 237’si vergi muafiyeti statüsüne² sahiptir. Bu statü uygulamada önemli ayrıcalıklar sağlamamakta, sadece bağışçılara belirli oranlarda vergi istisnası getirmektedir. Vakıf ve dernek dışındaki tüzel kişiliklere (kooperatif, şirket gibi) verilmeleri ise kanunen mümkün değildir.

Bunlara ek olarak, dernek/vakfın faaliyet amacı dışında sadece dernek/vakfa gelir getirici faaliyetler için kurulmuş veya ortak olunmuş ayrı bir tüzel kişiliğe haiz şirketler de bulunmaktadır. Bu şirketler, geleneksel şirketler gibi faaliyet göstermekte ancak elde ettikleri kar dernek/vakfın faaliyet amaçlarının gerçekleşmesi için kullanılmaktadır. Tüm işletmeler

¹ Dernekler Dairesi Web Sayfası: Derneklere Ait İstatistikler, Erişim Tarihi: 2 Ocak 2012.

http://www.dernekler.gov.tr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=51&Itemid=66&lang=tr

² Vakıflar Genel Müdürlüğü Web Sayfası: Yeni Vakıf İstatistikleri, Erişim Tarihi: 2 Ocak 2012.

<http://www.vgm.gov.tr/icerik.aspx?Id=192>

önemli birer ekonomik aktör olmanın yanı sıra başta dezavantajlı (kadın, engelli v.b.) gruplar olmak üzere istihdam yaratma konusunda da önemli katkılar yapmaktadırlar.

Avrupa ülkeleri genel olarak üçüncü sektör/kar amacı gütmeyen kuruluş geleneğinden gelen ülkeler oldukları için sosyal girişimler esas olarak sivil toplum kuruluşlarının iktisadi işletmeleri olarak kurulmaktadır.

Kar amacı gütmeyen kuruluşların iktisadi faaliyetleri; Bulgaristan, Makedonya ve Belarus'ta tamamen, Çek Cumhuriyeti, Malta³ Ukrayna ve Sırbistan'da ise kısmen sınırlanmaktadır. Bunlar dışındaki tüm Avrupa ülkelerinde ise kar amacı gütmeyen kuruluşların iktisadi faaliyette bulunmaları serbesttir⁴.

Kooperatifler

Ülkemizde sosyal girişim modelinde faaliyet gösteren bir başka tüzel kişilik de kooperatiftir. Kooperatifler Kanunu⁵ kooperatifleri, "Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir" şeklinde tanımlamaktadır.

Kooperatifler üyelik temelli kuruluşlar olup esas amaçları üyelerine ekonomik fayda sağlamaktır. Ancak ülkemizde birçok sosyal girişim modeliyle çalışan kooperatif bulunmaktadır. Bunlar genellikle tek başına ekonomik değeri olmayan küçük malların bir araya getirilerek piyasaya sunulduğu veya tek başına piyasa koşullarında üretim yeteneği bulunmayan küçük üreticilerin bir araya gelerek oluşturduğu yapılardır. Kooperatiflerin, özellikle kalkınmakta olan bölgelerde etkili bir istihdam aracı ve verimli bir gelir kaynağı olarak önemli bir fonksiyonu bulunmaktadır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 2011/3 sayılı Genelgesi⁶ ile Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi tanımı da getirilerek; "ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve ortaklarının ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları ile ekonomik girişimleri kapsamında yer alan mal ve hizmet üretimi ve bunların pazarlanmasına yönelik ihtiyaçlarını karşılama suretiyle ortaklarının ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmalarını teşvik etmek, desteklemek ve sağlıklı bir çevrede yaşamalarını temin etmek amaçlı" kooperatifler için örnek bir Anasözleşme yayımlanmıştır. Bu model kadın kooperatiflerinin teşviki açısından sevindirici olmakla birlikte diğer dezavantajlı grup veya sosyal grupları kapsamaması bakımından yetersiz görülmektedir.

Avrupa ülkelerinde sosyal girişimlerin kooperatif olarak faaliyet göstermeleri oldukça yaygındır.

İtalya'da faaliyet gösteren "sosyal kooperatifler" 1991 yılında hukuki nitelik kazanmış ve sosyal hizmet ve engelli istihdamı konusunda oldukça önemli katma değer yaratmaktadır. Portekiz'deki "sosyal dayanışma kooperatifleri" yeni gelişmekte olan örneklerdendir.

³ Vakıf ve Derneklere İlişkin Vergi ve Kamu Yararı Raporu: AB Ülkeleri ve Türkiye'deki Uygulamalar ve Öneriler, sf: 13, TÜSEV, Temmuz 2010.

⁴ Social Enterprise: A new model for poverty reduction and employment generation, UNDP, 2008 sf.21

⁵ <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=1.5.1163&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=sa>

⁶ <http://tgm.sanayi.gov.tr/Files/Mevzuat/genelge-2011-3-07022011125124.pdf>

*İskandinav ülkelerinde de sosyal girişimler genel olarak kooperatif olarak faaliyet göstermektedirler.
Polonya'da yakın zamanda sosyal kooperatif kanununu yürürlüğe koymuştur. ⁷*

Kar Amacı Gütmeyen/Karını Dağıtmayan Şirket

Dünyada sosyal girişim modeli olarak en yaygın tüzel kişilik şirket olmakla birlikte yukarıda da belirttiğimiz üzere bu ülkemiz için yeni bir kavramdır. Uygulamada sosyal girişim olarak kurulan az sayıda şirket bulunmaktadır.

Mevzuatımızda açık olarak bir şirket tanımı olmamakla birlikte; genel olarak iki veya daha çok kişinin bir araya gelerek, emek veya mallarını, müşterek bir gayeye erişmek üzere bir sözleşme ile birleştirmeleri şirket olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da görüleceği gibi şirket oluşumunda esas amaç müşterek bir gayeye erişim olmakla birlikte, bu müşterek amaç genel olarak "kar elde etme" olarak anlaşılmaktadır. Türk Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu ve ilgili tüm vergi kanunları şirketleri bu bakış açısıyla değerlendirmektedir.

Türkiye'de sosyal girişimler için hukuki ve mali altyapı zayıftır ve teşvikler yok denecek kadar azdır. Bu konuda genel bir devlet politikasının olmadığı da görülmektedir. Devlet tarafından bu kuruluşlara normal bir şirket gibi yaklaşılmakta, sosyal alanda yaptıkları önemli faaliyetler yok sayılmaktadır. Ekonomik kalkınma ve istihdam yaratma fonksiyonları ise görülmemektedir.

*Avrupa ülkelerinde sosyal girişimlerin şirket olarak faaliyet göstermesi gittikçe yaygınlaşmaktadır.
Birleşik Krallıkta "Toplum Yararına Şirket" (Community Interest Company), Belçika'da "Sosyal Faydalı Şirket" Çek Cumhuriyetindeki "Kamu Yararına Şirket"ler bunların bazı örnekleridir.
Ayrıca Birleşik Krallıkta ve İtalya'da kar amacı gütmeyen şirketler için özel kanunlar bulunmaktadır.⁸*

Özet olarak;

- Mevzuatta sosyal girişim tanımı bulunmamakta, mevcut sosyal girişimler farklı tüzel kişilikler olarak kurulmakta/örgütlenmektedir.
- Kamu Yararı tanımı sadece bazı vakıf ve derneklerin faaliyetlerini tanımlamakta ve yetersiz kalmaktadır.
- Kamuda sosyal girişim algılaması bulunmamakta dolayısıyla bütüncül bir politika geliştirilememektedir. Sosyal girişimler kamuda muhatap bulmakta zorlanmaktadır.

⁷ UNDP, 2008 sf.22

⁸ UNDP, 2008 sf.22-23

Sosyal Girişimler için Mali Düzenlemeler⁹

Mali düzenlemeler kısmında da belirtildiği üzere ülkemizde bir sosyal girişim tanımı bulunmamakta ve sosyal girişimler farklı tüzel kişilikler olarak faaliyet göstermektedir. Vergi mevzuatı açısından bakıldığında tüm sosyal girişimler aynı vergi mevzuatına tabidirler. Ülkemizde gerek vakıf/dernek iktisadi işletmeleri gerek kooperatifler veya kar amacı gütmeyen şirketler için bir vergi istisnası söz konusu değildir.¹⁰ Bu açıdan değerlendirildiği zaman ülkemizdeki sosyal girişimler tüzel bir kişinin tabi olduğu vergi rejimine tabidir demek doğru olacaktır. (Gerçek kişi gibi mi şirket gibi mi? Bir sonraki cümle daha uygun)

İktisadi işletmeler, kooperatifler ve kar amacı gütmeyen şirketler, kar amacı güden bir şirket gibi kazançları açısından Kurumlar Vergisine, çalıştırdıkları kişiler ve gayrimenkulleri açısından Gelir Vergisine, satın aldıkları ve sattıkları mal ve hizmetlerden dolayı Katma Değer Vergisine tabidirler.

Burada belki özellikle Vergi Muafiyeti/Kamu Yararı statülerine değinmek yararlı olacaktır. Bir vakıf/dernek bu statülerden birine sahipse dahi iktisadi işletmeleri için herhangi bir vergi muafiyeti söz konusu değildir. Bu konuda kamunun kamu yararı kriterini dikkate almayarak tüm faaliyetleri kar amacı güden bir işletme olarak görme eğilimi olduğu görülmektedir.

Oysaki rekabet kurallarını sarsmayacak bir vergi düzenlemesi yapılması veya belli oranlarda vergi istisnaları/teşvikleri sağlanması farklı ülkelerde sıklıkla kullanılan yöntemlerdir.¹¹ Burada özellikle mevcut “kamu yararı/vergi muafiyeti statüsünün” ve bu statüyle getirilen imtiyazların yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Kurumların faaliyetleri ayrıştırılarak sosyal amaçlar çerçevesinde faaliyet gösteren ekonomik yapılara vergi kolaylıkları sağlanması toplumun diğer ekonomik aktörleri tarafından da daha rahat bir şekilde benimsenerek haksız rekabet tartışmaları biraz olsun hafifletilebilir.

Sosyal girişimler için AB ülkelerinde genel olarak vergi istisnaları bulunmamakla birlikte Birleşik Krallık örneğinde de görüldüğü üzere bu modelin gelişmesine önemli bir engel de teşkil etmemektedir.¹²

Vergisel teşvikler genel olarak vakıf/dernek iktisadi işletmelerine verilmektedir.¹³ Kooperatif ve kar amacı gütmeyen şirketlere verilen teşvikler genel olarak kamu finansman desteği olarak uygulanmaktadır.¹⁴

Özet olarak;

- Sosyal girişim alanında faaliyet gösteren tüm tüzel kişilikler adeta kar amacı güden bir şirket yaklaşımıyla normal bir şirketin tabi olduğu vergi mevzuatına tabidirler.
- Mevcut durumda vakıf/derneklerin iktisadi işletmeleri ve şirketleri, kooperatifler ve kar amacı gütmeyen şirketler için herhangi bir vergi istisnası bulunmamaktadır.
- Vergi muafiyeti/kamu yararı statüsüne sahip vakıf/derneklere sağlanan mali destekler de yetersiz kalmaktadır. Bu statüye sahip kuruluşlar iktisadi faaliyetlerinden dolayı

⁹ Bu konuda özellikle vakıf ve dernek iktisadi işletmeleri ile ilgili bütüncül bir bakış açısı için “Vakıf ve Derneklere İlişkin Vergi ve Kamu Yararı Raporu: AB Ülkeleri ve Türkiye’deki Uygulamalar ve Öneriler” TÜSEV, Temmuz 2010 raporuna bakınız.

¹⁰ Sosyal girişimlerin tabi olduğu vergiler raporun sonunda ek olarak verilmektedir (EK2)

¹¹ TÜSEV, Temmuz 2010, sf.22

¹² UNDP, 2008 sf.23

¹³ TÜSEV, Temmuz 2010, sf.17

¹⁴ Sosyal Girişimlere kamu finansman desteğine daha bütüncül bir bakış açısı için “Sosyal Girişimlere Kamu Finansman Desteği Politika Belgesi”, TÜSEV 2012 bakınız.

hiçbir istisnaya sahip olmayıp sadece yapılan bağışların teşviki için yapılan sınırlı düzenlemelerden yararlanmaktadır.

Kamu İçin Öneriler

Sosyal girişimler için gerekli teşvik edici mevzuatın oluşturulması ve mevcut mevzuatın gözden geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca kamunun sosyal girişimcilik ve sosyal girişimler de dahil olmak üzere sivil topluma danışılarak genel bir sosyal ekonomi stratejisi oluşturması ve uygulayıcı tedbirleri alması gerekmektedir. Bu konuda yapılacak yeni çalışmalar olabileceği gibi hali hazırda faaliyet gösteren kuruluşların daha elverişli bir altyapıya kavuşturulmaları da düşünülmelidir.

Kısa Vadeli Çözümler: Mevcut Durumun İyileştirilmesi

- Dernek ve vakıfların iktisadi işletmelerinin tıpkı bir ticari şirket gibi değerlendirilerek vergilendirilmesi bu kuruluşların kamu yararına çalıştıkları gerçeğini göz ardı etmektedir. Bu kuruluşlar için rekabet kurallarını sarsmayacak yeni vergi düzenlemelerine ihtiyaç vardır. Ancak verilecek vergi teşviklerinin kötüye kullanılmaması için gerekli önlemler de alınmalıdır.
- Kurumların faaliyetlerinin ayrıştırılarak amaçları ve sosyal katkıları hesaba katılarak vergilendirilmeleri ve/veya geçici bir dönem için sosyal girişimlere belirli muafiyetler (örn. KDV, istihdam ettiği kişi sayısı oranında prim indirimi gibi) sağlanması da vergilendirme konusunda düşünülebilecek diğer teşvik edici yöntemlerdir.
- Kamu yararı/vergi muafiyeti statüsü daha geniş yorumlanmalı, amaç daha çok kuruluşa daha yaygın olarak bu statüyü vermek olmalıdır. Dernek ve vakıflarla sınırlı kalmadan kamuya yararlı faaliyetlere vergi istisnaları sağlanması düşünülmelidir. Eğer iktisadi işletmeler/şirketler karma işler yürütüyorsa bu istisna sadece kamuya yararlı faaliyetler için uygulanabilir. Böylece haksız rekabet önlenirken, kamuya yararlı işler de teşvik edilecektir.
- Sosyal girişimlerin mevcut yasal ve mali çerçeveye ilgili yaşadığı sorunlar kamuda farklı kurumlarca ve bireysel bazda değerlendirilmekte, bu durum ihtiyaç duyulan özel statü ve mevzuatın devlete bütüncül bir şekilde iletilmemesine ve alanda gerçekleştirilmesi gereken reformların gecikmesine sebep olmaktadır. İlgili tüm paydaşları bünyesinde bulunduracak bir çalışma grubu oluşturulmalı ve bu oluşum sosyal girişimlere yönelik bir eylem planı oluşturarak uygulamasını takip etmelidir. Çalışma grubunda sosyal girişim ağları, Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, KOSGEB gibi kamu kurumlarının yanında TÜSEV, STGM gibi sivil toplum kuruluşlarının, sosyal girişimlerin, girişimlerle çalışan STK'ların, iş ve meslek örgütlerinin de bulunması gerekmektedir. Ayrıca yeni yapılanmakta olan Girişimcilik Konseyinin bünyesine bir sosyal girişim çalışma grubunun eklenmesi faydalı olacaktır.
- Sosyal fayda beraberinde bazı imtiyazlar getirebilir. Bu konuda özellikle sosyal fayda sağlayan şirketlere belli oranlar kurumlar vergisi istisnası sağlanması, sigorta primlerinde indirim/muafiyet, KDV indirimi/istisnası gibi yöntemler sosyal şirketlerin en azından piyasa şartlarında rekabet etmelerini kolaylaştırması ve sürdürülebilir bir üretim seviyesine ulaşmaları açısından düşünülebilecek bazı vergi kolaylıklarıdır.
- Sosyal Kooperatif tanımı yapılmalı ve kadın kooperatifleri için yapılan tanımlama genişletilerek farklı sosyal ve dezavantajlı grupların kooperatif kurmaları teşvik

edilmelidir. Bu statüye sahip kooperatiflere vergi kolaylıkları getirilerek teşvik edilmelidir.

- Kamunun özellikle küçük ve orta boy üreticiler için önemli kaynaklar ayırdığı ve teşvikler verdiği bir ortamda, sosyal girişimcilerin bu fonlardan yararlanmalarının önü açılmalıdır. Bu konuda kamu ayrı bir “sosyal girişim fonu” kurabileceği gibi fon kullanımında sosyal girişimlere belli önceliklerde sağlayabilir. Avantajlı faiz oranlarıyla kredi verilmesi de kullanılabilir benzer bir yaklaşımdır. KOSGEB’in küçük ve orta boy girişimler için yaptığı çalışmalar ve kredi programları rahatlıkla genişletilerek sosyal girişimler için de uygulanabilir.

Uzun Vadeli Çözümler: Yeni Düzenlemeler

- Bir “sosyal şirket” statüsü uygulaması ile bu şirketlere yapılan yardımlara vergi ayrıcalıkları getirilmesi de bu kuruluşların daha sağlam bir mali altyapıya ulaşmaları için uygulanabilecek bir yöntem olarak düşünülebilir.
- Kar amacı gütmeyen şirketler şeklinde faaliyet gösteren az sayıda şirket olmasına rağmen bu alanda özel bir düzenleme olmaması hem sayının artmasını engellemekte hem de kavram karmaşası yaratmaktadır. Bu bakış açısı göreceli olarak yeni bir kavram olan sosyal girişimleri algılamakta zorlanmakta ve kar amacı gütsün veya gütmesin tüm şirketleri aynı şekilde değerlendirmektedir. Dernek ve vakıflara benzer bir yaklaşım burada da değerlendirilmelidir. Ticaret Kanunu’na eklenecek bazı tanımlar en azından mevcut tanım sorununun aşılması için düşünülebilir.
- “Kamuya Yararlı Şirket” veya “Kar Amacı Gütmeyen Şirket” yapılarının yokluğu farklı mekanizmalar ile doldurulmaktadır. “Kamuya yararlı faaliyet” tanımının değiştirilerek daha esnek bir yapıya kavuşturulması durumunda sektör önemli bir kazanım elde edecek ve kooperatifler hatta şirketler bile bundan yararlanabileceklerdir. Ancak hala ayrı bir tüzel kişilik tanımlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Sosyal girişimcilik yapısına uygun yeni bir tüzel kişilik modeli tanımlanmalı ve ilgili mevzuatta yerini almalıdır.
- Bu konuda sağlanabilecek bir diğer kolaylık kamu ihalelerinde bu tür kuruluşlara rekabet şartı dikkate alınarak öncelik tanınması (sosyal fayda dikkate alınarak avantaj sağlanması) olarak görülmektedir ki bu da özellikle Batı Avrupa ülkelerinde sıklıkla uygulanmaktadır. Ayrıca kamunun STK'lara doğrudan kaynak aktarması da uygulanan bir yöntem olmakla birlikte bu konuda şeffaf bir süreç izlenmesi ve tarafsız kriterlerin oluşturulması sürecin güvenilirliği ve toplum tarafından benimsenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.
- Kamunun burada önemli bir rolü de eğitim alanında. Temel eğitim programlarına sosyal girişimciliğin dahil edilmesi, İlköğretim/ortaöğretim ve yüksek öğretim düzeyinde sosyal girişimcilikle ilgili derslerin konması sadece sosyal girişimciliğin daha iyi tanınmasını sağlamayacak, sosyal girişimci sayısını arttırarak önemli sosyal sorunların çözümüne büyük fayda sağlayacaktır. Benzer bir yaklaşımla kamu kurum/kuruluşları yönetici ve çalışanlarına yönelik sosyal girişimcilik eğitim programları başlatmak da kısa vadede olumlu faydalar sağlayabilecek ve kamunun konuya bakışını olumlu yönde etkileyebilecek bir yöntemdir.

Ek-1 Sosyal Girişimcilik Projesi Ortakları Hakkında

British Council

British Council, Birleşik Krallık'ın, başka ülkelerle daha güçlü kültürel ilişkiler kurmaya yönelik faaliyet gösteren temel kurumudur. 110 ülkede bulunan British Council'in amacı, Birleşik Krallık ve diğer ülkelerden kişi ve kurumlar arasında birlikte çalışma ve güven ortamı oluşturarak, karşılıklı fayda sağlayan, sürdürülebilir ilişkiler geliştirmektir.

Ankara ve İstanbul'da ofisleri olan ve Türkiye'de 1940 yılından bu yana kesintisiz olarak bulunan British Council'in çalışmaları; İngilizce, sanat, eğitim ve toplum gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

www.britishcouncil.org

British Council 2008 yılından bu yana, Sosyal Girişimcilik projesi kapsamında, Birleşik Krallık ve Doęu Asya, Çin ve Güneydoęu Avrupa'daki sosyal girişimcileri desteklemek amacıyla, 10.000 kişi, topluluk ve 100 kuruma erişim sağlayan uluslararası öğrenme, ortaklık ve ağ kurma programı sunmaktadır. Bu kapsamda kamu, özel ve üçüncü sektörler arasında işbirliğinin artırılması ve deneyimlerin paylaşılmasını amaçlayan bir platform oluşturmaktadır.

www.skillsforsocialentrepreneurs.co.uk

Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV)

TÜSEV 1993 yılında Türkiye'nin önde gelen sivil toplum kuruluşları tarafından kurulmuştur. Amacı, vakıf ve derneklerin oluşturduğu 'üçüncü sektörün' ortak sorunlarına çözüm bulmak için mali, yasal ve işlevsel altyapısını güçlendirmek, sosyal yatırım, araştırma ve uluslararası ilişkiler yoluyla sivil toplumun geliştirilmesini sağlamaktır. TÜSEV'in 100'den fazla vakıf ve dernek üyesi bulunmaktadır.

www.tusev.org.tr

TÜSEV, Mart 2010'da başladığı "Sosyal Girişimcilik Projesi"ne British Council desteği ve işbirliğiyle devam etmektedir. Proje kapsamında ülkemizde sosyal girişim modelinin gelişmesine yönelik bir dizi farkındalık yaratma, savunuculuk ve ağ kurma faaliyeti yürütülmektedir.

www.sosyalgirisim.org

Ek 2 – Sosyal Girişimlerin Kazançlarının Tabi Olduğu Vergiler

Kazanç Türleri	Kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar	Diğer Dernek ve Vakıflar	Vakıf/dernek iktisadi işletmeleri dışındaki sosyal girişimler
Vakıf ve Derneklerin İktisadi İşletmelerinin Elde Ettiği Kazançlar	İstisna yok, iktisadi işletme verem, cüzzam ve trahom tedavisi yapılan bir hastane ise Kurumlar Vergisinden muaf	İstisna yok, iktisadi işletme verem, cüzzam ve trahom tedavisi yapılan bir hastane ise Kurumlar Vergisinden muaf	
İktisadi İşletmeden Elde Edilen ve Vakfa veya Derneğe Aktarılan Kazançlar	Aktarılan kazançtan % 15 Gelir Vergisi kesintisi yapılır	Aktarılan kazançtan % 15 Gelir Vergisi kesintisi yapılır	
Kuruluşta Sağlanan Sermaye, Bağış ve Yardımlar	Gelir Vergisinden muaf, vergi kesintisine tabi değil	Gelir Vergisinden muaf, vergi kesintisine tabi değil	İstisna yok
Menkul ve Gayrimenkul Malvarlığının İşletilmesinden Elde Edilen Kazancın Türü	Ödeyenler tarafından yapılan Gelir Vergisi Kesintisi oranı	Ödeyenler tarafından yapılan Gelir Vergisi Kesintisi oranı	Ödeyenler tarafından yapılan Gelir Vergisi Kesintisi oranı
Hisse senedi kar payları	% 15	% 15	% 15
İştirak hisselerinden doğan kar payları	% 15	% 15	% 15
A Tipi Yatırım Fonu kazancı	% 10	% 10	% 10
B Tipi Yatırım Fonu kazancı	% 10	% 10	% 10
Devlet Tahvili faizi	% 10	% 10	% 10
Hazine Bonosu faizi	% 10	% 10	% 10
Risk Ser.Y. Fon ve Ort.,Gay.YF ve GYO Kazançları	% 10	% 10	% 10
Toplu Konut, Kamu Ortaklığı ve Özelleştirme İdarelerince çıkarılan menkul kıymet gelirleri	% 10	% 10	% 10
Özel Sektör Tahvili faizleri	% 10	% 10	% 10
Alacak faizleri	% 0	% 0	% 0
Mevduat faizleri	% 15	% 15	% 15
Döviz tevdiat hesapları (Banka, Özel Finans Kuruluşu)	% 15	% 15	% 15
Özel finans kurumlarının ödedikleri kar payları	% 15	% 15	% 15
Repo gelirleri	% 15	% 15	% 15
Gayrimenkul sermaye iradı- kira gelirleri	oran % 20	oran % 20	oran % 20

Gayrimenkul alım satım kazancı	istisna var	istisna var	istisna yok
Devlet Tahvili, Hazine Bonosu alım satım kazançları	%15	%15	%15
Hisse senedi, iştirak hissesi, tahvil alım satım kazançları	iştirakin halka açık olup olmamasına ve elde tutulan süreye bağlı olarak istisna var	iştirakin halka açık olup olmamasına ve elde tutulan süreye bağlı olarak istisna var	İstisna yok

DİĞER VERGİLER (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile Özel Kanunla Kurulan Vakıf ve Dernekler Hariç)	Kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar	Diğer sosyal girişimler
Katma Değer Vergisi (mal ve hizmet alımlarında)	İstisna yok	İstisna yok
Özel Tüketim Vergisi (bazı malların alımında)	İstisna yok	İstisna yok
Özel İletişim Vergisi	İstisna yok	İstisna yok
Damga Vergisi	Vakıflar için istisna yok- kuruluşta vergi muafiyeti olmadığı için- genel menfaatlere yararlı derneklerin düzenlediklerinde var	İstisna yok
Harçlar (yargı, noter ve vergi harçları)	İstisna yok, vergiden muaf olanlara kuruluştaki noter harcı istisna, ancak vergi muafiyeti kuruluşta verilmiyor	İstisna yok
Tapu ve kadastro harçları	İstisna var	İstisna yok
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	İstisna yok	İstisna yok
Belediye Vergi ve Harçları	İstisna yok	İstisna yok
Motorlu Taşıtlar Vergisi	İstisna yok	İstisna yok
Emlak Vergisi	Kiraya verilmemeleri şartıyla istisna var	İstisna yok
Veraset ve İntikal Vergisi- vakıflara yapılan bağışlar için	İstisna var	İstisna yok